

3. Rozwój fizyczny

NA TEJ LEKCJI DOWIECIE SIĘ

- co pobudza wasz organizm do rozwoju, czyli czym są hormony,
- o charakterystycznych zmianach zachodzących u dojrzewających dziewcząt,
- o rozwoju fizycznym chłopców w okresie dorastania.

Przejawy dojrzenia biologicznego

Okres dojrzenia rozpoczyna się u dziewcząt przeciętnie w 11. roku życia, u chłopców zaś zwykle dwa lata później, czyli około 13. roku życia. I teraz ważna uwaga: przeciętnie, to znaczy, że u jednych staje się to wcześniej, u innych później. Występowanie kolejnych objawów dojrzenia ma charakter indywidualny, u każdego mogą pojawiać się one w innym czasie i z innym nasileniem. Granice normy są tu bardzo szerokie, każdy ma własny program dojrzenia, niekoniecznie podobny do programu rówieśnika – kolegi czy kuzyna.

Dojrzenie biologiczne rozpoczyna się zmianami w wydzielaniu hormonów osi podwzgórzowo-przysadkowo-gonadalnej – systemu, który reguluje pracę układu płciowego. Podwzgórze zmienia częstotliwość wydzielania czynnika GnRH (jest to hormon zwany inaczej gonadoliberyną), który pobudza czynność wydzielniczą przysadki mózgowej. Przysadka wysyła sygnał do gruczołów płciowych – jajników albo jąder – z informacją, że nadszedł czas ich aktywności. Na ten sygnał wydzielane są dwa hormony: FSH (hormon pęcherzykowy) i LH (hormon luteinizujący). Obudzone gruczoły płciowe rozpoczynają wytwarzanie hormonów płciowych i komórek rozrodczych: rozpoczyna się proces przygotowania do jednej z najważniejszych funkcji człowieka dorosłego – prokreacji. Opisane w powyższym akapicie procesy hormonalne zapoczątkują liczne zmiany i są odpowiedzialne za wszystkie fizyczne aspekty dojrzenia.

3. ROZWOJ fizyczny

Pierwszym fizycznym przejawem dojrzewania jest szybki wzrost. Dziecku, które do tej pory rosło kilka centymetrów na rok, przybywa teraz kilkanaście. Dotyczy to obu płci, chociaż czasem przyrost wysokości u chłopców bywa gwałtowniejszy. Zbyt szybki wzrost może spowodować związane z przejściowym niedotlenieniem zaburzenia w krążeniu, objawiające się bólami głowy (młodzieńcze migreny), sennością, uczuciem zmęczenia. Intensywny wzrost spowodowany jest przede wszystkim rozrostem kości długich, a więc kończyn – stąd u dojrzewających nastolatków nieproporcjonalnie długie ręce i nogi, co przejściowo powoduje pewną niezborność ruchów lub niezgrabność.

